

**Tendències de Recerca en l'Ensenyament de
l'Escriptura**

Codi: 43214
Crèdits: 6

Titulació	Típus	Curs	Semestre
4313815 Recerca en Educació	OT	0	1

Professor/a de contacte

Nom: Marilisa Birello

Correu electrònic: Marilisa.Birello@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisits

No hi ha prerequisits

Objectius

Mòdul obligatori de l'especialitat de Didàctica de la Llengua i la Literatura, i optatiu per a la resta d'especialitats

En aquest mòdul es presentarà l'estat actual de la investigació sobre l'escriptura i el seu ensenyament i aprenentatge. Es revisaran diferents aproximacions a l'escriptura i es destacaran les aportacions de la psicologia cognitiva, de la lingüística textual i enunciativa, i de la teoria sociocultural. Es consideraran especialment els fets que tenen lloc en l'espai de la didàctica de la llengua, és a dir, el de la interacció entre l'objecte d'aprenentatge -la llengua escrita-, l'alumne que aprèn i el docent que crea les condicions per aprendre.

Competències

- Analitzar dades d'acord amb la seva natura i elaborar resultats d'acords amb els propòsits de la recerca.
- Comunicar els resultats de la recerca, el coneixement adquirit i les implicacions per a la pràctica, i adequar-ne el registre al públic i als protocols formals.
- Comunicar les pròpies conclusions, i els coneixements i les raons últimes que les sustenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Incorporar les TIC en el procés d'investigació, la cerca i la gestió de la informació, l'anàlisi de dades i la difusió i la comunicació de resultats.
- Integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació incompleta o limitada que inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels coneixements i judicis propis.
- Planificar recerques d'acord amb problemes relacionats amb la pràctica, tenint en compte els avenços teòrics en el camp de coneixement.
- Recollir dades per a la recerca en coherència amb l'opció metodològica triada.
- Reconèixer el coneixement aportat per la recerca en educació lingüística i literària com una eina imprescindible per a una societat més equitativa i respectuosa amb la igualtat d'oportunitats.
- Reconèixer i relacionar els aspectes teòrics, empírics i socials del domini específic de recerca.
- Tenir les habilitats d'aprenentatge que permetin continuar estudiant d'una manera que ha de ser principalment autodirigida o autònoma.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els marcs teòrics de referència per establir aquells que orienten la investigació en la didàctica de l'escriptura.
2. Analitzar els processos d'ensenyament i aprenentatge de l'escriptura des de les aportacions de la investigació sobre diversitat lingüística i cultural de les societats actuals.
3. Buscar i analitzar referents teòrics en relació amb l'ensenyament de l'escriptura.
4. Comunicar les pròpies conclusions, i els coneixements i les raons últimes que les sustenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
5. Defensar oralment, utilitzant la tecnologia idònia, la investigació desenvolupada.
6. Dissenyar estratègies de recollida d'informació.
7. Elaborar conclusions tenint com a referència els objectius i qüestions de la investigació i els referents teòrics en l'ensenyament de l'escriptura i en entorns plurilingües.
8. Identificar problemàtiques que aborden les investigacions sobre l'aprenentatge de la gramàtica i la construcció de la competència escrita.
9. Identificar referents teòrics i avaluar-ne l'adequació per interpretar problemàtiques relatives a l'ensenyament de l'escriptura.
10. Incorporar les TIC en el procés d'investigació, la recerca i la gestió de la informació, l'anàlisi de dades i la difusió i comunicació de resultats.
11. Integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació incompleta o limitada que inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels coneixements i judicis propis.
12. Jutjar la rellevància i pertinència teòrica i social d'una problemàtica d'investigació relativa a l'ensenyament de l'escriptura.
13. Promoure l'estudi i anàlisi de les investigacions sobre l'aprenentatge de la gramàtica i la construcció de la competència escrita.
14. Recollir dades que permetin investigar sobre la llengua per millorar-ne els usos escrits: la funció de la gramàtica.
15. Reconèixer les aportacions de la investigació en l'ensenyament de l'escriptura en entorns plurilingües.
16. Reconèixer les aportacions dels diferents marcs teòrics en la didàctica de l'escriptura.
17. Relacionar resultats en base a la seva procedència (fonts i / o instruments).
18. Tenir les habilitats d'aprenentatge que permetin continuar estudiant d'una manera que ha de ser principalment autodirigida o autònoma.
19. Utilitzar els mètodes, tècniques i estratègies de recerca i elaborar el disseny pertinent al problema de recerca en el seu context.

Continguts

- Recerca en el desenvolupament inicial de l'escriptura. Models del procés d'escriptura i del desenvolupament de l'ortografia.
- Les funcions cognitives i socioculturals de l'escriptura.
- L'ensenyament, l'aprenentatge i l'avaluació de la composició escrita en contextos escolars i acadèmics. La recerca sobre la intervenció a les aules i als centres.
- La reflexió sobre la llengua per millorar els usos escrits: la funció de la gramàtica en l'aprenentatge de l'escriptura.
- L'escriptura en situacions de plurilingüisme: aprendre a escriure en llengües addicionals.
- El pensament del professorat: la seva influència en les pràctiques docents i en els resultats dels escolars.

Metodologia

L'activitat formativa es desenvoluparà a partir de les dinàmiques següents:

- Classes magistrals/expositives per part del professor/a
- Lectura d'articles i fonts documentals

- Anàlisi i discussió col·lectiva d'articles i fonts documentals
- Pràctiques d'aula: resolució de problemes / casos / exercicis.
- Presentació / exposició oral de treballs.
- Tutories.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes presencials en gran grup	36	1,44	
Tipus: Supervisades			
Anàlisi i discussió col·lectiva d'articles i fonts documentals. Pràctiques d'aula: resolució de problemes i exercicis.	36	1,44	
Tipus: Autònomes			
Lectura d'articles i fonts documentals. Elaboració del treball individual del mòdul. Participació a fòrums de discussió.	78	3,12	

Avaluació

L'avaluació del mòdul es realitzarà mitjançant les activitats que s'assenyalen.

La nota final serà la mitjana ponderada de les activitats previstes. Per poder aplicar aquest criteri serà necessari obtenir com a mínim un 5 a totes les activitats, les realitzades durant el desenvolupament del mòdul i a la memòria/treball final del mòdul.

L'assistència a classe és obligatòria. Per poder obtenir una avaluació final positiva l'estudiant haurà d'haver assistit a un mínim d'un 80% de les classes.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència, participació i activitats realitzades a les sessions de classe	30%	0	0	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19
Exposició oral del treball	20%	0	0	4, 5
Treball escrit individual final	50%	0	0	10, 18

Bibliografia

Allal, L. (2006) "La fonction de régulation de l'évaluation: constructions théoriques et limites empiriques". Dins: Figari, G.; Mottier Lopez, L. (eds): *Recherche sur l'évaluation en éducation*. Paris: L'Harmattan, 223-230

Barrio, J.L. (1999) La investigación en escritura: algunos problemas de la investigación educativa, a *Lenguaje y textos*, 13, 55-66

- Basturkmen, H. (2012). Review of research into the correspondence between language teachers' stated beliefs and practices. *System*, 40(2), 282-295.
- Bazerman, CH. (2002) "What is not institutionally visible does not count: The problem of making activity assessable, accountable, and plannable. A Ch. Bazerman i D. Russell: *Writing Selves/Writing Societies: Research from Activity Perspectives. Perspectives on Writing*. Fort Collins, Colorado: The WAC Clearinghouse and Mind, Culture, and Activity. Consultable a http://wac.colostate.edu/books/selves_societies/
- Bazerman, Ch. (2005) *Writing Across the Curriculum*. Parlor Press /WAC Clearinghouse.
- Bazerman, Ch. (dir.) (2008) *Handbook of research on writing : history, society, school, individual, text*. New York: Lawrence Erlbaum.
- Bazerman, Ch. , Lile, j., Bethel, L., Chavkin, T., Fouque, D. & Garufis, J. (2016) *Escribir a través del currículum. Una guía de referencia*. Córdoba : Universidad Nacional de Córdoba
<https://www.google.es/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0ahUKEwjxvZDTkZbWAhVBSRoKHI>
- Bazerman, Ch. & Prior, P. (eds.) (2004) *What writing does and how it does it : an introduction to analyzing texts and textual practices*. Mahwah, N.J. : Lawrence Erlbaum Associates.
- Bergeron, R. & Riente, R. (dir.) (2009) Les publications du Québec Français. Numéro hors série : *Enseigner la grammaire nouvelle: pourquoi et comment?*
- Bernié, J.-P. (2001) "Genres discursifs scolaires, genres de l'activité et conceptualisation". A J.-P. Bernié (dir.) *Apprentissage, Développement et Significations*". Bordeaux: Presses Universitaires de Bordeaux.
- Bigas, M (2000) El lenguaje escrito, a M. Bigas & M. Correig (eds.) *Didáctica de la lengua en educación infantil* , Madrid: Síntesis
- Borg, S. (2003). Teacher cognition in language teaching: a review of research on what teacher think, know, believe, and do. *Language Teaching*, 36(2), 81-109.
- Bronckart, J-P (1996) *Activité langagière, textes et discours. Pour un interactionisme socio-discursif*. Neuchâtel: Delachaux et Niestlé.
- Cambra, M. (2000). El pensament del professor: formació per a la pràctica reflexiva. In Camps A., Rios I., Cambra M. (Ed.). *Recerca i formació en didáctica de la llengua*. Barcelona: Graó, 161-17.
- Camps, A. (2003) "Text, procés, context, activitat discursiva: punts de vista diversos sobre l'activitat d'aprendre i d'ensenyar a escriure". A A. Camps (comp.) *Seqüències didàctiques per aprendre a escriure*. Barcelona: Graó (versió en castellà: Graó, 2003).
- Camps, A. (comp.) (2003) *Seqüències didàctiques per aprendre a escriure*. Barcelona: Graó (versió en castellà: Graó, 2003).
- Camps, A. i Ribas, T. (1998) "Regulación del proceso de redacción y del proceso de aprendizaje: función de las pautas como instrumentos de evaluación formativa", *Textos de didáctica de la lengua y la literatura*, 16, 49-60. <http://textos.grao.com/>
- Camps, A.; Guasch, O.; Milian, M.; Ribas, T. (2000) "Metalinguistic Activity: the link between writing and learning to write". A A. Camps i M. Milian (eds.) *Metalinguistic Activity in Learning to Write*; pp.103-124 (versió castellana a M. Milian y A. Camps (eds.) *El papel de la actividad metalingüística en el aprendizaje de la escritura*. Rosario (Argentina): Homo Sapiens.
- Castelló, M. (2017) Mirarse en el espejo: de comunicar lo que se ha aprendido a aprender comunicando. *Textos de didáctica de la lengua y la literatura*, 76, 7-13. <http://textos.grao.com/>
- Castelló, M.; Milian, M. (1997) "Enseñar y aprender estrategias en el proceso de composición escrita". A M.L. Pérez Cabani (coord.) *La enseñanza y el aprendizaje de estrategias desde el currículum*; pp. 117-135. Girona: UdG / Horsori.

- Bañales, G., Castelló, M. y Vega, N. (2016) Enseñar a leer y escribir en la educación superior. Propuestas educativas basadas en la investigación. Tamaulipas: Universidad Autónoma de Tamaulipas.
<https://www.google.es/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0ahUKEwia9J37lJbWAhXDWB0KHa>
- Chabanne, J-Ch., Bucheton, D. (dirs.) (2002) *Parler et écrire pour penser, apprendre et se construire. L'écrit et l'oral réflexifs*. Paris: PUF.
- Colomer, T.; Camps, A. (1996) "La lengua escrita", cap I de *Enseñar a leer, enseñar a comprender*, pp. 11-31. Madrid: Celeste / M.E.C. (versió catalana a Rosa Sensat/ed. 62, Barcelona, 1990).
- Cope, B., Kalantzis, M. (eds.) (1993) *The Powers of Literacy*. London: The Falmer Press.
- Dominguez, G. & Barrio, J-L (1997), *Los primeros pasos hacia el lenguaje escrito. Una mirada al aula*, Madrid: La Muralla
- Ferreiro, E. (1997). *Alfabetización. Teoría y práctica*. Madrid: Siglo XXI.
- Ferreiro, E. (2001) *Pasado y presente de los verbos leer y escribir*. Argentina: Fondo de Cultura Económica (2ª ed. 2002, FCE, México).
- Ferreiro, E. (Ed.). (2002). *Relaciones de (in)dependencia entre oralidad y escritura*. Barcelona: Gedisa.
- Ferreiro, E., & Gomez Palacio, M. (Eds.). (1982). *Nuevas perspectivas sobre los procesos de lectura y escritura*. México: Siglo XXI.
- Ferreiro, E., & Teberosky, A. (Eds.). (1979). *Los sistemas de escritura en el desarrollo del niño*. México: Siglo XXI.
- Fons, M. (1999). *Llegir i escriure per viure*. Barcelona: La Galera (Versión en español: *Leer y escribir para vivir: alfabetización inicial y uso real de la lengua escrita en la escuela*, Barcelona: Graó (2004))
- Fons, M. (2005) *Creencias, representaciones y saberes del profesorado respecto a la alfabetización inicial: Estudio de un caso*, IX Simposio de la SDLL, Logroño (La Rioja)
- Freedman, A.; Medway, P. (comp.) (1994) *Learning and teaching genre*. Portsmouth, NH: Heineman/Boynton-Cook.
- Gràcia, Ll. (2009) *Llengua i immigració. La influència de la primera llengua en l'adquisició del català com a segona llengua*. Barcelona: Eumo.
- Guasch, O. (2001) *L'escriptura en segones llengües*. Barcelona: Graó.
- Hyland, K. (2002) *Teaching and Researching Writing*. London: Longman.
- Hyland K. (2016). Methods and methodologies in second language writing. *System*, 59, 116-125
- Jaubert, M., Rebière, M. (2005) "Learning science by writing". *L1 Educational Journal*, 5/3.
- Jaubert, M., Rebière, M. (2005). "Émergence d'un concept en didactique du français: la secondarisation". Colloque *Épistémologie des didactiques des disciplines*. Bordeaux.
- Jaubert, M.; Rebière, M.; Bernié, J.-P. (2003) "L'hypothèse "communauté discursive": d'où vient-elle? où va-t-elle?". *Les Cahiers Théodile*, 4, 51-80.
- Junqueira, L. & Payant, C. (2015). "I just want to do it right, but it's so hard": A novice teacher's written feedback beliefs and practices. *Journal of Second Language Writing*, 27, 19-36
- Kress, G. (1985) *Linguistic processes in sociocultural practice*. Oxford: Oxford University Press.

- Kress, G. (1993) "Genre as Social Process". A B. Cope i M. Kalantzis (comp.) *The Powers of Literacy*, pp. 22-37. London: The Falmer Press
- Larson, R.L. (1999) "Revision as self-assessment". Dins Smith, J.B.; Yancey, K.B. (ed) *Self-assessment and development in writing*. Cresskill (NJ): Hampton Press
- Meek, M. (2004) *En torno a la cultura escrita* (fragments) . México: Fondo de Cultura Económica (versió original anglesa: *On Being Literate*. London: The Bodley Head, 1991)
- Milian, M. (1997) "Avaluar els textos escrits". Dins Ribas Seix, T. *L'avaluació formativa en l'àrea de llengua*. Barcelona: Graó, 109-129
- Nelson, N. (2001) "Writing to Learn". A P. Tynjälä, L. Mason & K. Lonka (eds.) *Writing as a Learning Tool* (pp.23-36). Amsterdam: Kluwer Academic Publishers.
- Olson, D., & Torrance, N. (Eds.). (1995). *Cultura escrita y oralidad*. Barcelona: Gedisa
- Phipps, S., & Borg, S. (2009) Exploring tensions between teachers grammar teaching beliefs and practices. *System*, 37, 380-390.
- Reuter, Y. (éd.) (2007) *Dictionnaire des concepts fondamentaux des didactiques*. Bruxelles: De Boeck
- Ribas, T. (2001) "Què pot aportar l'avaluació formativa a l'ensenyament i l'aprenentatge de l'escriptura?". *Articles de Didàctica de la llengua i la literatura*, 25, 31-41. <http://textos.grao.com/>
- Ribas, T. (2010) "La evaluación en el área lingüística", *Textos de Didáctica de la Lengua y la Literatura*, 53, 10-21. <http://textos.grao.com/>
- Ribas, T.; Fontich, X. & Guasch, O. (eds.) (2014) *Grammar at School. Research on Metalinguistic Activity in Language Education*. Bruxelles: Peter Lang
- Ribas, T.; Milian, M.; Guasch, O.; Camps, A. (2002) "La composición escrita como objeto de reflexión". A J.M. Cots i L. Nussbaum (eds.) *Pensar lo dicho. La reflexión sobre la lengua y la comunicación en el aprendizaje de lenguas*; pp.167-184. Lleida: Milenio.
- Ribera, P. (2008), *El repte d'ensenyar a escriure. L'inici de la producció de textos en Educació Infantil*, València: Perifèric, eds. / Universitat de València
- Rios, I. (2005) *La enseñanza de la lengua escrita en la escuela actual: panorama, retos y propuestas de investigación*, IX Simposio de la SDLL, Logroño (La Rioja).
- Sánchez, Emilio (2010) *La lectura en el aula*. Barcelona: Graó.
- Schneuwly, B. (1985) "La construction sociale du langage écrit chez l'enfant". A B. Schneuwly i J.-P. Bronckart (dirs.) *Vygotsky Aujourd'hui*. Neuchâtel: Delachaux et Niestlé.
- Sévérac, P. (coord.) (2007), *Lire et écrire*, Auxerre: Sciences Humaines, eds.
- Simone, R. (2000) *La terza fase. Forme di sapere che stiamo perdendo*. Roma: Laterza & Figli Spa.
- Smagorinsky, P. (2006) *Research on composition: multiple perspectives on two decades of change*. New York: Teachers College.
- Solé, I (2005) "PISA, la lectura y sus lecturas", *Aula de Innovación Educativa*, 139, 22-27
- Teberosky & L. Tolchinsky (Eds.) (1995), *Más allá de la alfabetización*. Buenos Aires: Santillana.
- Teberosky, A.; Soler, M. (eds.) (2003) *Contextos de alfabetización inicial*. Barcelona: Horsori.

Tolchinsky, L. (1990). Lo práctico, lo científico y lo literario: tres componentes en la noción de alfabetismo A *Comunicación, lenguaje y educación*, 6, 53-62

Tolchinsky, L. (2005) "Sobre el conocimiento infantil de la escritura y la necesidad de cuidarlo". A aavv. *Les llengües a Catalunya. Quantes llengües s'hi parlen?*, pp. 55-71. Barcelona: Universitat de Barcelona/Octaedro

Watson, A. (2015). The problem of grammar teaching: a case study of the relationship between a teacher's beliefs and pedagogical practice. *Language and Education*, 29:4, 332-346